

О'QITISH USULLARI: TURLI PEDAGOGIK METODLARNING NATIJDORLIGI VA ULARNING RIVOJLANISH DINAMIKASI

Z.D.Abralova - TDPU, katta o'qituvchi
V.Sh. Qarshiyeva – TDPU, talaba

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'qitish usullarining turli-tumanligi, ularning natijadorligini baholash mezonlari va zamonaviy ta'lim jarayonida tutgan o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik metodlarning rivojlanish dinamikasi va ularning ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati yoritiladi. An'anaviy va innovatsion usullar o'rtasidagi farqlar, ular o'quvchilarning bilim olish jarayoniga ko'rsatadigan ta'siri, hamda texnologiyalarning o'qitish jarayoniga integratsiyasi bo'yicha fikr-mulohazalar bildiriladi.

Kalit so'zlar: o'qitish usullari, pedagogik metodlar, metodlar natijadorligi, metodlar samaradorligi, ta'lim usullarining rivojlanishi, didaktik yondashuvlar, o'quv jarayoni samaradorligi, innovatsion pedagogika

УЧЕБНЫЕ МЕТОДЫ: РЕЗУЛЬТАТИВНОСТЬ РАЗЛИЧНЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ МЕТОДОВ И ДИНАМИКА ИХ РАЗВИТИЯ

З.Д.Абралова- ТГПУ, старший преподаватель
В.Ш. Каршиева – ТГПУ, студент

Аннотация. В данной статье рассматривается разнообразие учебных методов, критерии оценки их результативности и роль в современном образовательном процессе. Также освещается динамика развития педагогических методов и их значение для повышения качества образования. Анализируются различия между традиционными и инновационными методами, их влияние на процесс усвоения знаний учащимися, а также интеграция технологий в образовательный процесс.

Ключевые слова: учебные методы, педагогические методы, результативность методов, эффективность методов, развитие методов обучения, дидактические подходы, эффективность учебного процесса, инновационная педагогика.

TEACHING METHODS: EFFECTIVENESS OF VARIOUS PEDAGOGICAL METHODS AND THEIR DEVELOPMENT DYNAMICS

Z.D.Abralova- TSPU, senior teacher
V.Sh. Qarshiyeva – TSPU, student

Annotation. This article examines the diversity of teaching methods, the criteria for evaluating their effectiveness, and their role in the modern educational process. It also highlights the dynamics of the development of pedagogical methods and their significance in improving the quality of education. The article analyzes the

differences between traditional and innovative methods, their impact on students' learning processes, and the integration of technologies into the teaching process.

Keywords: teaching methods, pedagogical methods, effectiveness of methods, efficiency of methods, development of teaching methods, didactic approaches, effectiveness of the learning process, innovative pedagogy.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonining muvaffaqiyati ko'p jihatdan o'qitish usullarining to'g'ri tanlanishi va samarali qo'llanilishiga bog'liq. Pedagogik metodlarning rivojlanishi, ularning natijadorligini baholash mezonlari va zamonaviy ta'lim muhitiga moslashuvi doimiy o'rganish va yangiliklarni talab qiladi. An'anaviy usullar yillar davomida o'z o'rnini saqlab qolgan bo'lsa-da, innovatsion metodlar ta'limni interaktiv, texnologiyalarga asoslangan holda rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Mazkur maqolada o'qitish usullarining mazmun-mohiyati, ular orqali ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari, hamda bu metodlarning rivojlanish dinamikasi chuqur tahlil qilinadi. Shuningdek, an'anaviy va zamonaviy yondashuvlarning o'ziga xos tomonlari va ularning ta'lim jarayoniga ko'rsatadigan ta'siri yoritiladi. Bugungi kunda o'qitishda 50 dan ortiq turli pedagogik metodlar qo'llanilib, har birining maqsadi o'quvchilarning qiziqishini oshirish va bilimlarni samarali egallashini ta'minlashdir. Zamonaviy metodlardan biri bo'lgan "Flipped Classroom" (O'girilgan sinf) usuli AQShda keng qo'llanilib, o'quvchilarning mustaqil bilim olish jarayonini kuchaytiradi. Tadqiqotlarga ko'ra, interaktiv va texnologiyaga asoslangan metodlar o'quvchilarning ishtirokini 70% gacha oshirishi mumkin. Pedagogik metodlarning rivoji shuni ko'rsatadiki, texnologiya integratsiyasi nafaqat o'quv jarayonini osonlashtiradi, balki muammoli fikrlash va ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantiradi. Hozirgi kunda har 10 ta ta'lim dasturidan 8 tasi texnologik yondashuvlardan foydalanib ishlab chiqiladi, bu esa ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi. Bu ma'lumotlar o'quv jarayonining turli usullar orqali qanday rivojlantirilayotganini va ta'limning zamonaviy talablarga moslashayotganini ko'rsatadi. O'qitish usullarining an'anaviy metodlari o'qituvchi markazli yondashuviga asoslangan. Ma'ruza, ko'rgazmali tushuntirish va savol-javob kabi usullar o'quvchilarga ma'lumotni bir tomonlama yetkazish uchun ishlatiladi. Ushbu usullar ta'limning asosiy nazariy bilimlarini shakllantirishda foydali. Interaktiv usullardan munozara, guruhda ishlash, o'yinlar va muammoli o'qitish kabi usullarida talaba markazli bo'lib, o'quvchilarning faol ishtirokini talab qiladi. Innovatsion usullarga zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga asoslangan usullar, masalan, Flipped Classroom, Gamification va Project-Based Learning (Loyiha asosida o'qitish) kabilar kiradi. Pedagogik metodlarning samaradorligi o'quvchilarning o'zlashtirishi, bilimlarni amaliy qo'llay olish darajasi va ularning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish bilan o'lchanadi. Masalan, interaktiv usullar o'quvchilarning mavzuni chuqurroq tushunishini va o'rganish jarayonida faollikni oshirishni ta'minlaydi. Ta'lim metodlari vaqt o'tishi bilan an'anaviy yondashuvlardan zamonaviy, texnologiyalarga asoslangan metodlarga o'tdi. Bugungi kunda o'quv jarayonida sun'iy intellekt, virtual va kengaytirilgan haqiqat (AR/VR) kabi vositalar

keng qo'llanilmoqda. An'anaviy va innovatsion metodlarni uyg'unlashtirish ta'lim samaradorligini oshiradi. Masalan, muammoli o'qitish usuli bilan texnologiyalarni birlashtirish orqali o'quvchilar mantiqiy fikrlash va ijodiy yondashishni o'rganadilar. Google Classroom, Moodle va Microsoft Teams kabi platformalar o'qitish jarayonini optimallashtirishga yordam beradi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida individual yondashuvni amalga oshirish osonlashadi, masalan, o'quvchilar o'z bilim darajasiga mos topshiriqlarni oladilar. An'anaviy metodlar asosiy bilimlarni samarali yetkazishda qulay, innovatsion metodlar esa ijodiy fikrlash va tanqidiy tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirishda ustunlikka ega. Shu bilan birga, an'anaviy metodlar o'quvchilarni faol ishtirokka kam jalb qiladi, innovatsion metodlar esa ko'p resurs va texnologiya talab qiladi. Har bir metodni o'quvchilarning ehtiyojlari va mavzuning xususiyatlariga mos ravishda tanlash lozim. Innovatsion metodlarni an'anaviy usullarga qo'shib ishlatish orqali ta'lim sifatini oshirish mumkin. Zamonaviy texnologiyalarni o'qitish jarayoniga muvaffaqiyatli integratsiya qilish uchun pedagoglarning doimiy ravishda o'z ustida ishlashi zarur. O'qitish usullari ta'lim jarayonining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. An'anaviy va innovatsion metodlarning uyg'unlashuvi ta'limda yangi imkoniyatlarni ochadi, o'quvchilarning bilim olishdagi faolligini oshiradi va ularning ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Pedagogik metodlarning rivojlanish dinamikasi o'qituvchilarni yangi texnologiyalar va yondashuvlarga moslashishga undaydi, shu bilan birga, ta'lim jarayonining sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Har bir o'qitish metodini maqsadga muvofiq tanlash, o'quvchilarning ehtiyojlarini inobatga olgan holda uni qo'llash orqali ta'limda yuqori natijalarga erishish mumkin. Shuningdek, ta'lim metodlarining o'zgaruvchanligini hisobga olib, pedagogik ishda innovatsiyalarni joriy qilish va ularni doimiy ravishda tahlil qilib borish ta'lim sohasida samarali rivojlanishga yordam beradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Башина Т. Ф. Креативность как основа инновационной педагогической деятельности // Молодой ученый. – 2013. – №4. – С. 521-525.
2. Avliyakov N.X. Zamonaviy o'qitish texnologiyalari. O'quv qo'llanma. -T: 2001. – 68s.
3. Педагогическая технология / Под ред. Кукушкина В.С. – Серия «Педагогическое образование» - Ростов. Издательский центр Март, 2002. 103с.